

רשימות חוברת ק

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת קורח, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — סיום הרשימה ד"הוית ישראל לעם ביצי"מ ומ"ת", שנדפסה בחוברת יו"ד (ע' 29 ואילך) בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, ולתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, ניתוסף כאן גם פיענוח ותיבות־קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

בחוברת זו, בא המשך הרשימה — שבה מדובר גם בענין מינוי מלך, ששייך להפטרה דפרשת השבוע, וגם בענין בנין ביהמ"ק, ששייך לענין הכהונה שבפרשת השבוע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' קורח, ה'תשנ"ז
ברוקלין, נ.י.

והנה בכניסתם לארץ, התחלת העסק בענינים הגשמים, לבוש המעשה, בכדי שלא ישקעו בגשמיות וחומריות בהיותם איש תחת גפנו גו', ולא יהי' הגשם מסתיר ונראה לנפרד, נצטוו כללות האומה ג' מצות (סנה' כ:) מינוי מלך, מחית עמלק, בנין ביהמ"ק.

מינוי מזלך, שתהא אימתו עליך, שאף אם מחל על כבודו א"כ מחול (סנה' יט:), והמלך צ"ל בטל ביותר להק', שלכן כיון שכרע שוב אינו זוקף (ברכות לד:), ולכן העיקר במלך הוא יר"ש, וכדאיתא (כתובות ג:): לענין נשיא אע"פ ששמעון בני חכם כו', ואיפסיק להלכה ביד (מלכים א' ז'), וע"י המלך נמשך הביטול בכל העם, יר"ת ויר"ע [באריכות דרמ"צ מינוי מלך. עייג"כ רשימת ביה"ש רצ"ב].

מחית עמלק. ראשית ז' גוים שבא"י. והוא מנגד למילה, וכדרז"ל ע"פ אשר קרך שהי' מחתך מילותיהן כו' ד"א מל' קרי (ת"י. יל"ש. רש"י עה"ת), כי העברת הערלה מאות ברית קודש, הוא ענין העברת הסתר הגשמיות על אור האלק' שבתוכו שלא יראה לנפרד [באריכות בס' המצות מצות מילה. וש"נ], כי לעולם ה' דברך נצב גו', והיתפאר הגרון גו'. עוד נתבאר טעם במילה, שעיי"ז מחלישים התאוה (מו"נ ח"ג פמ"ט). ובפי' הרמב"ן עה"ת (בראשית יז' ד') ואמרו בטעם המילה ששם זכרון כו' לבל ישתמשו בו רק במצוה ובמותר עכ"ל. ממעט ההתקשרות בענינים הגשמים, והוא מתקשר בהתקשרות שלמע' מטו"ד באלק', שזהו שנק' ברית בכתוב, ואומרים כשם שנכנס לברית כו'. ועוד שם במו"נ, שעיי"ז יהיו כל בני' באחוד, וגם שזהו ברית על אמונת יחוד השם.

בנין ביהמ"ק, ששם ראו במוחש שהטבע גופא למע' מן הטבע, מקום ארון אינו מן המדה (יומא כא:).

ולהמשיך בכאו"א ובכל זמן שלא ישתקע בגשמיות, אלא יהי' בטל, הי' זה בשעת — וע"י — עלייתם ג"פ בשנה לרגל*.

— ביל"ש סוף ישעי' דלע"ל יעלו בכל שבת וחדש. ומקשים איך יוכלו לעלות בכל שבת, אלא שהוא ע"פ מארז"ל שעננים באים וטוענים אותם (ד"ה ג"פ בשנה, משפטים רע"ח) —

(* בעלי' לרגל היו מראים הכרובים — עיין סוף רשימת מנורה.

לכאורה אין מצות עלי' לרגל תלוי בבנין ביהמ"ק. ותנאים העיקרים הם, שיהי' מקום אסור הכניסה לטמא מת דהיינו עזרה (עיין רש"י ריש מס' חגיגה. ושם ז'. ובירוש' חגיגה פ"א סה"א. ונפסק ביד ריש הל' חגיגה), והיינו מחנה שכונה (זבחים קטז:), ושיהי' לו קרקע (פסחים ח: ולא הובא ביד. ושקו"ט בנ"כ היד. ובנוב"י) — ואפ"ל דבעי נמי בירה, כיון דכתיב (דברים טז טז) את פני ה"א, ע"ד דבעינן בירה כיון דכתיב לפני ה' אלקיכם (עיין רש"י ד"ה והא זבחים קיט.) — אלא דאז יקשה דהול"ל בזבחים (שם) אג' בירות, דזהו לענין עלי' לרגל, ואלבא דכ"ע, ולא לאוקמה בפלוגתא, ולמעשר ב' — ובמדבר לא נתחייבו בזה, דלא שייך ולא יחמוד איש את ארצך (שמות לד' כד') — [אף שיש לחלק דרק לאחר שנכנסו לארץ תנאי הוא שצריך שיהי' לו קרקע, אבל לא קודם כניסה וחלוקה. ויהי' פ' הכתוב בשמות (שם) ג"פ בשנה יראה, וכי אורי' גוים גו', גם אז ולא יחמוד גו'] — גם אין בירה במדבר, דג' בירות הן שילה נוב וגבעון ובית עולמים (זבחים קיט.). ומפ"ז, גם י"ד שכבשו וחלקו, פטורים, אבל מכאן ואילך חייבים. ואף דכתיב (דברים טז טז) יראה גו' במקום אשר יבחר, הרי גם במע"ש נאמר כן (דברים יב'. עיין רש"י ד"ה שם זבחים קיט.), ובכ"ז ישנו בשילה.

ולכאורה מוכח דאלקנה הי' עולה לרגל, בחגיגה (ו' רע"א). ומל' מיחייבא בשמחה, משמע שיש חיוב בזה, ולא מפני המנהג בלבד ע"ד המובא תוד"ה זבוב גטין ו: . וכ"מ ג"כ בת"י שמואל א' א' ג', פ"י ר"י ורלב"ג שם, ורד"ק שם פ' כב'.

ואין להקשות מל' הש"ס (גטין ד:) אעולי רגלים, בזמן שביהמ"ק קיים, דשם לא אתי לאפוקי אלא לאחר החורבן, וליכא למישמע מינה אקודם שנבנה. ואואפ"ל עד"ז גם בל' הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע נב' שכ' לעלות למקדש כו', או דמצינו משכן — שהי' בשילה ונוב וגבעון — דאיקרי מקדש

ע"כ נמצא בגוכתי"ק

י. והנה, בכניסתם לארץ, שאז היתה התחלת העסק בענינים הגשמיים, ע"י לבוש המעשה (דלא כבזמן היותם במדבר, שהיתה עבודתם בלבוש המחשבה והדיבור בלבד, ולא בלבוש המעשה, כנ"ל ס"ו) — הרי, בכדי שלא ישקעו בגשמיות וחומריות העולם בהיותם "איש תחת גפנו גו"⁷³, ולא יהי' הגשם מסתיר ונראה לנפרד, הנה על זה נצטוה כללות האומה ג' מצות, כדאיתא בגמרא (סנהדרין כ, ב) ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: מינוי מלך, מחיית עמלק, בנין ביהמ"ק.

ויש לבאר תוכנם של ג' מצוות אלו, ופעולתם — בהכניסה לארץ — שלא ישקעו בגשמיות וחומריות ולא יהי' הגשם מסתיר ונראה לנפרד, כדלקמן.

יא. מינוי מלך:

הציווי דמינוי מלך הוא — "שום תשים עליך מלך"⁷⁴, "שתהא אימתו עליך", ועד שאף אם "מחל על כבודו אין כבודו מחול" (סנהדרין יט, ב⁷⁵),

והמלך (שאימתו עליך) — צריך להיות בטל ביותר להקב"ה, שלכן "המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף" (ברכות לד, ב),

— ולכן העיקר במלך הוא יראת שמים, וכדאיתא (כתובות קג, ב) לענין נשיא (ומזה מובן גם בנוגע למלך) "אע"פ ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא כו' (משום ש) ביראת חטא ממלא מקום אבותיו הוה", ואיפסיק להלכה ביד (הל' מלכים פ"א ה"ז) "הי' (הבן) ממלא (מקום אבותיו) ביראה אע"פ שאינו ממלא בחכמה מעמידין אותו במקום אביו ומלמדין אותו, וכל מי שאין בו יראת שמים אע"פ שחכמתו מרובה אין ממנין אותו",

וע"י המלך (שהעיקר בו הוא יראת שמים והוא בטל ביותר להקב"ה) נמשך הביטול להקב"ה בכל העם — יראה תתאה, וגם יראה

(73) לשון הכתוב — מ"א ה, ה. מיכה ד, ד.

(74) שופטים יז, טו.

(75) "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, שנאמר שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו

עליך".

עלאה [נתבאר באריכות בדרמ"צ מצות מינוי מלך⁷⁶. ועיין ג"כ רשימת בית השואבה תרצ"ב⁷⁷].

וזהו שבכניסתם לארץ נצטוו למנות להם מלך — כי ע"י המלך נמשך בכל העם הביטול להקב"ה, שע"ז לא ישקעו בגשמיות כו' בכניסתם לארץ.

יב. מחית עמלק:

כתיב⁷⁸ "ראשית גוים עמלק", ש"עמלק" הוא ראשית ז' גוים שבארץ ישראל.

והוא מנגד למילה, וכדרשת רז"ל על הפסוק⁷⁹ "אשר קרך", שהי' מחתך מילותיהן כו', ד"א מלשון קרי (ת"י. יל"ש. רש"י עה"ת⁸⁰) — כי, העברת הערלה מאות ברית קודש, הוא ענין העברת הסתר הגשמיות על אור האלקי שבתוכו שלא יראה לנפרד [נתבאר באריכות בספר המצות להצ"צ מצות מילה⁸¹. וש"נ], כי האמת היא שמציאות העולם אינו דבר נפרד, כמ"ש⁸² "לעולם ה' דברך נצב גו'", ואין לכל הנמצאים העליונים בחירה כלל להשפיע כך או כך, כי הוא ית' הוא המשפיע על ידם כגרזן ביד החוצב בו, ועז"נ⁸³ "היתפאר הגרזן גו'". וזהו שעמלק, ראשית גוים שבארץ ישראל, מנגד למילה, היינו, שרצונו שתשאר הערלה, הסתר הגשמיות על האור האלקי כו'.

עוד נתבאר טעם במילה — שע"ז מחלישים התאוה (מו"נ ח"ג פמ"ט). ובפירוש הרמב"ן עה"ת (בראשית יז' ד') "ואמרו בטעם המילה ששם זכרון כו' לכל ישתמשו בו רק במצוה ובמותר" עכ"ל. והיינו, שענין המילה ממעט ההתקשרות בענינים הגשמים,

(76) קח, א ואילך.

(77) נדפסה ב"רשימות" חוברת ז' (השייך לכאן — ע' 27 ואילך).

(78) בלק כד, כ. — וראה "רשימות" הנ"ל ע' 42 ואילך, ובהנסמן שם.

(79) תצא כה, יח.

(80) בתרגום יונתן (בן עוזיאל): "וקטע בית גבריהון ושדי לעילא". ביל"ש: "היו מחתכין מילותיהן של ישראל ומזרקין אותן כלפי מעלה כו' .. אשר קרך .. טמאך, כד"א כי יהי' בך איש אשר לא יהי' טהור מקרה וגו'". ובפרש"י: "אשר קרך .. ד"א לשון קרי וטומאה", "ויזנב בך, מכת זנב, חותך מילות וזורקן כלפי מעלה".

(81) דרמ"צ ו, ב ואילך.

(82) תהלים קיט, פט. וראה תניא שעהיוה"א בתחלתו.

(83) ישעי' יו"ד, טו. וראה דרמ"צ שם.

ואדרבה — ע"י המילה הוא מתקשר בהתקשרות שלמעלה מטעם ודעת באלקות, שזהו שהמילה נקראת ברית בכתוב⁸⁴, ובעת המילה אומרים כשם שנכנס לברית כו' — ש"ברית" הו"ע ההתקשרות שלמעלה מטעם ודעת⁸⁵. ועוד שם במו"נ, שעייז יהיו כל בניי באיחוד, וגם שזהו ברית על אמונת יחוד השם.

וזהו שבכניסתם לארץ נצטוו על מחיית עמלק — ראשית ז' גוים שבארץ ישראל — לבטל את המנגד על (המילה שענינה) העברת הסתר הגשמיות על האור האלקי, מיעוט ההתקשרות בענינים הגשמיים, וההתקשרות באלקות באופן שלמעלה מטעם ודעת.

יג. ובנין ביהמ"ק:

מהענינים של בית המקדש — ששם ראו במוחש שהטבע גופא למעלה מן הטבע, שהרי מקום ארון אינו מן המדה (יומא כא, א). וזהו שבכניסתם לארץ נצטוו על בנין ביהמ"ק — כי, עייז שרואים בביהמ"ק שהטבע גופא הוא למעלה מן הטבע, ה"ז פועל שלא ישתקעו בגשמיות, אלא יהיו בטלים לאלקות כו'.

ולהמשיך בכאו"א (לא רק בכללות האומה) ובכל זמן (לא רק בכניסתם לארץ בפעם הראשונה) שלא ישתקע בגשמיות, אלא יהי בטל לאלקות, הי' זה בשעת — ועל ידי — עלייתם של כל בניי ג' פעמים בשנה לרגל*, שעייז נפעל הביטול לאלקות (ובמילא שלילת ההשתקעות בגשמיות) אצל כאו"א מישראל בכל זמן⁸⁸.

(* ולהעיר, שבעלי' לרגל היו מראים לבניי הכרובים⁸⁶ — עיין סוף רשימת מנורה⁸⁷ — שעייז הי' ניתוסף אצלם עוד יותר בהביטול לאלקות כו'.

---

(84) לך לך יז, יו"ד-יד.

(85) ראה תו"א ס"פ לך לך (יג, ג): "גדולה מילה שנכתרו עליי י"ג בריתות .. פי' כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת ע"ד ב' אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זע"ז דהיינו שיוכרח להיות אוהבו אף אם לא הי' נמשך אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל והדעת מ"מ מכריח א"ע לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת".

(86) יומא נד, א.

(87) נדפס ב"רשימות" חוברת פה בסופה (ע' 146). — ושם, בביאור מעלת הכרובים דשלמה שהיו במקדש דוקא (למעלה מהכרובים דמשה שהיו גם במשכן), שהם בחי' הרצון שלמעלה מהשכל, שבחי' רצון העליון זה מתגלה בג' רגלים, וזהו שאז מראים הכרובים.

(88) ראה גם תוד"ה כי — ב"ב כא, א: "לפי שהי' רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, הי' מכוון לבו יותר ליראת שמים וכו'".

— ולהעיר, שביל"ש סוף ישעי' איתא דלעתיד לבוא יעלו בכל שבת וחדש⁸⁹. ומקשים איך יוכלו לעלות בכל שבת, אלא שהוא ע"פ מארז"ל בילקוט במ"א⁹⁰ שעננים באים וטוענים אותם (ד"ה ג"פ בשנה, דש"פ משפטים תרע"ח⁹¹).

יד. ויש להוסיף, שהפעולה וההשפעה דעלי' לרגל (שלא ישתקע בגשמיות אלא יהי' בטל כו') היתה עוד לפני בנין ביהמ"ק, אבל דוקא לאחר הכניסה לארץ:

ובהקדמה — שלכאורה אין מצות עלי' לרגל תלוי בבנין ביהמ"ק.

ותנאים העיקרים במצות עלי' לרגל הם:

שיהי' מקום אסור הכניסה לטמא מת, דהיינו עזרה (עיינ רש"י ריש מס' חגיגה. ושם ז, א. ובירושלמי חגיגה פ"א סה"א. ונפסק ביד ריש הל' חגיגה⁹²), והיינו מחנה שכינה (זבחים קטז, ב⁹³),

וצריך גם שיהי' לו קרקע, כפי שלמדו ממשנ"י⁹⁴ "ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות את פני ה' אלקיך שלש פעמים בשנה" (פסחים

89) ושם (רמז תקיג) — עה"פ "והי' מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא גו": "אמר להם הקב"ה, בני, בעוה"ז הייתם עולים בשנה שלש פעמים, כשיגיע הקץ אתם עתידים להיות עולים שם בכל חודש וחדש, שנאמר והי' מידי חודש בחדשו וגו'".

90) שם רמז תקג: "כתיב והי' מידי חודש בחדשו, והיאך אפשר שיבא כל בשר בירושלים בכל שבת ובכל חודש .. מסוף העולם, אלא העבים באים וטוענים אותם ומביאים אותם לירושלים וכו'".

91) סה"מ תרע"ח ע' קעג.

92) ברש"י ריש חגיגה: "הכל חייבין בראי', במצות יראה כל זכורך, שצריכים להתראות ברגל בעזרה". ושם ז, א: "רבי יוחנן אמר ראיית פנים בעזרה". ובירושלמי: "ר' בון בר חיי' בעא קומי רבי זעירה איכן היו מראים פנים, בהר הבית או בעזרות, א"ל נישמענה מן הדא, הטמא פטור מן הראי' דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה, ואין טמא מת נכנס להר הבית (בתמי'), הא טמא מת מותר לכנס להר הבית, אלא ודאי שהחיוב הוא לראות בעזרה — קה"ע, הדא אמרה בעזרה היו מראים פנים". וברמב"ם: "הראי' האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה כו'".

93) ושם (ובפרש"י): "כשם שמחנה במדבר כך מחנה בירושלים. מירושלים להר הבית מחנה ישראל, מהר הבית לשער נקנור (של עזרה) מחנה לוי, מכאן ואילך מחנה שכינה, והן הן קלעים שבמדבר" (לפנים משער נקנור הוה כמקום לפנים מן הקלעים במשכן).

94) תשא לד, כד.

ח, ב⁹⁵. ולהעיר, שתנאי זה לא הובא ביד. וכבר שקו"ט בזה בנושאי כלי היד⁹⁶, ובנוב⁹⁷ מהדר"ת או"ח סצ"ד).

— ואפ"ל דלעלי' לרגל בעי נמי בירה (מקדש⁹⁸), כיון דכתיב (דברים טז טז) "יראה את פני ה' אלקיך", ע"ד דבעינן בירה לאכילת מעשר שני כיון דכתיב⁹⁹ "לפני ה' אלקיכם" (עיין רש"י ד"ה והא זבחים קיט, א¹⁰⁰).

אלא דאז (אם נאמר שלעלי' לרגל בעינן בירה) יקשה, דהוה לי' למימר בזבחים (שם) אהא ד"תני רב יוסף ג' בירות הן שילה ונוב וגבעון¹⁰¹ ובית עולמים", דזהו לענין עלי' לרגל, ואליבא דכולי עלמא בעינן בירה, ולא לאוקמה בפלוגתא, ולמעשר שני (כדקאמר "הוא תני לה והוא אמר לה לאכילת מעשר שני, ואליבא דרבי יהודה", ד"מעשר שני ומעשר בהמה נאכלין בנוב וגבעון לדברי רבי יהודה"). —

ובכל אופן, חיוב עלי' לרגל הי' רק לאחר שנכנסו לארץ, אבל במדבר לא נתחייבו בזה, דלא שייך "ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות גו" (שמות לד' כד') שמזה למדו התנאי בעלי' לרגל שיהי' לו קרקע (כנ"ל),

— [אף שיש לחלק, דרק לאחר שנכנסו לארץ תנאי הוא שצריך שיהי' לו קרקע, אבל לא קודם כניסה וחלוקה, ובמילא אפ"ל

(95) "אמרה תורה ולא יחמוד איש את ארצך .. א"ר אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל, ושאינן לו קרקע אין עולה לרגל".

(96) ראה משנה למלך להל' חגיגה רפ"ב: "ודע דבפ"ק דפסחים אמרינן א"ר אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל וכל שאין לו קרקע אינו עולה, ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה. ואי משום דבפ"ק דחגיגה תנן הכל חייבים בראי' חוץ מחש"ו ולא תני להא דמי שאין לו קרקע, הא ל"ק, וכמ"ש התוס' שם בד"ה חוץ, ומוכח מדבריהם דהא דמי שאין לו קרקע הויא הלכתא פסיקתא. וכן מוכח ממ"ש בפ"ק דפסחים (דף ג') ד"ה מאל"י. ודברי רבינו צריכים לי תלמוד".

(97) ושם: "ואשר תמה במכתבו על שהשמיט הרמב"ם הך דינא דר' אמי .. שכל שאין לו קרקע אינו עולה לרגל, והרבה לתמוה בזה שהרי לא מציינו פלוגתא על ר' אמי בזה .. ואני תמה מה להחליט דליכא חלוקה על ר' אמי, והלא שם במקומו מציינו חולק וכו'", עיי"ש בארוכה.

(98) "מקדש קרוי בירה, כדכתיב (דה"א א, כט) אל הבירה אשר הכינותי" (רע"ב מדות פ"א מ"ט).

(99) ראה יב, ו"ז: "והבאתם שמה .. ואת מעשרותיכם (מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפניכם מן החומה — פרש"י) .. ואכלתם שם לפני ה' אלקיכם".

(100) ושם: "והא בעינן בירה — דכתיב לפני ה' אלקיכם".

(101) "נוב וגבעון — חדא חשיב לה" (פרש"י).

שגם במדבר (קודם כניסה וחלוקה) נתחייבו בעלי' לרגל אף שלא הי' להם קרקע. ועפ"ז יהי' פירוש הכתוב בשמות (שם) "שלש פעמים בשנה יראה גו'", שחיוב זה הוא גם קודם הכניסה לארץ, ואח"כ מוסיף עוד ענין: "וכי אוריש גוים גו'" — הנה גם אז "ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך גו""].

גם: אם נאמר שלעלי' לרגל בעינן בירה, לא נתחייבו בעלי' לרגל במדבר, משום שאין בירה במדבר, ד"ג' בירות הן שילה נוב וגבעון ובית עולמים" (זבחים קיט, א), ולא המשכן שבמדבר.

ומפני זה (דבעינן בירה) — גם בי"ד שנה שכבשו וחלקו, שאז העמידו המשכן בגלגל¹⁰², פטורים מעלי' לרגל, כיון שאינו נקרא "בירה", אבל מכאן ואילך — לאחר שכבשו וחלקו, שאז באו לשילה¹⁰² שנקרא "בירה" — חייבים בעלי' לרגל, אף שעדיין לא נבנה ביהמ"ק בירושלים. ואף דכתיב (דברים טז' טז') "יראה גו' במקום אשר יבחר", ולכאורה קאי על ביהמ"ק (בית הבחירה) שבירושלים דוקא — הרי גם במעשר שני נאמר כן (דברים יב'¹⁰³). עיין רש"י ד"ה שם זבחים קיט, א¹⁰⁴), ובכל זאת ישנו חיוב אכילת מעשר שני בשילה¹⁰⁵, וכמו כן יש גם חיוב עלי' לרגל בשילה.

ולכאורה מוכח דאלקנה הי' עולה לרגל לשילה — דבחגיגה (ו' רע"א) הובא הכתוב¹⁰⁶ "וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל

(102) רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ב.

(103) ושם: "והי' המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו גו' מעשרותיכם גו'" (יא); "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' כי אם לפני ה' אלקיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלקיך בו" (יד"ח).

(104) בגמרא שם (בביאור הטעם שלא נזכר במשנה אכילת מעשר שני בנוב וגבעון): "מעשר, שם שם מארון קא ילפי כו'" (ובנוב וגבעון לא הי' הארון), ובפרש"י: "שם שם, ואכלתם שם (דברים יב). אי נמי לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם (שם יד*), ובארון כתיב (שמות מ) [ונתת] שם את הארון וגו'".

ולזה עיר שהציון בפרש"י הוא דברים יד (ולא יב), אף שגם בקאפיטל יב נאמר (לא רק "ואכלתם שם", אלא) גם "והי' המקום אשר יבחר ה' אלקיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו גו' מעשרותיכם גו'", שזהו תוכן הפסוק שבקאפיטל יד (ואולי נכלל גם זה בכוננת רבינו במ"ש "עיין רש"י").

(105) כמפורש במשנה (זבחים שם) "באו לשילה .. ומעשר שני בכל הרואה".

(106) ש"א א, כב.

(* כג (ואכלת לפני גו' שם). — ובהגהה על הגליון, שגם בפרש"י "צ"ל (קודם תיבת לפני) ואכלת").

הנער והביאותיו", בנוגע לדין קטן בעלי' לרגל, אם אינו יכול לרכוב על כתפו של אביו, או לאחוז בידו של אביו, ולעלות מירושלים להר הבית¹⁰⁷.

ומהלשון "חנה גופא מי לא מיחייבא בשמחה" (חגיגה שם), משמע שיש חיוב בזה, ולא מפני המנהג בלבד (ע"ד המובא תוד"ה זכוב גטיין ו, כ¹⁰⁸). וכן משמע ג"כ בתרגום יונתן שמואל א' א' ג', פי' ר' ישעי' ורלב"ג שם, ורד"ק שם פ' כב¹⁰⁹ — שהי' זה בגדר חיוב של עלי' לרגל.

ואין להקשות מלשון הש"ס (גטיין ד, ב) אעולי רגלים ("כיון דאיכא עולי רגלים משכח שכיחי" (עדים לקיימו)), "תינח בזמן שביהמ"ק קיים וכו'", שמלשון זה משמע לכאורה שעלי' לרגל היא רק ב"בית המקדש", ולא בשילה — דשם לא אתי לאפוקי אלא לאחר החורבן, וליכא למישמע מינה אקודם שנבנה.

ואולי אפ"ל עד"ז גם בלשון הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע נב' שכתב "לעלות למקדש כו'" — שלא אתי לאפוקי אלא לאחר החורבן, כנ"ל, או אפ"ל שבלשון הרמב"ם "לעלות למקדש" נכלל גם משכן שילה ונוב וגבעון, דמצינו משכן — שהי' בשילה ונוב וגבעון — דאיקרי מקדש¹¹⁰.

ע"כ נמצא בגוכתי"ק

(107) ראה גם שו"ת מהר"ץ חיות ס"ז ס"ב. הר המורי' הלי' ביהב"ח פ"א.
 (108) בגיטיין שם: "ותזנה עליו פלגשו (שופטים יט, ב) .. זכוב מצא לה (בקערה) כו'".
 ובתוס' שם: "מותזנה עליו דריש לשון זנות ולשון מזון. וא"ת ומגלן דלא הוי זנות ממש, ואמר ר"ח מדרצה להחזירה, כדמוכח קראי דאפי' פילגשים לא הי' דרכם להחזיר אחר זנותם, כדכתיב בא אל פלגשי אביך, וכתיב ותהיינה צרוות עד יום מותן כאלמנות חיות". — ומכאן משמע שגם דבר שאינו אלא מפני המנהג בלבד ("לא הי' דרכם להחזיר כו'"), נעשה כמו חיוב גמור (שלכן ברור הדבר שבדאי לא הוי זנות ממש). ועפ"ז הי' אפ"ל לכאורה גם בנדו"ד שהעלי' לרגל אינה בתורת חיוב, אלא מפני המנהג בלבד. ועל זה כותב רבינו שמלשון "מיחייבא בשמחה" משמע שיש חיוב בזה, היינו, חיוב גמור, ולא מפני המנהג בלבד כבתוס' הנ"ל.
 (109) בשמואל שם: "ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבוח לה' צבאות בשילה". ובתרגום יונתן שם: "מזמן מועד למועד". ובפי' ר' ישעי': "תרגומו מזמן מועד למועד" (אף שמפרש ש"לפי פשוטו נראה משנה לשנה .. שנדר הי' לו .. בלא שלשה רגלים").
 ובפי' רלב"ג: "משנה לשנה או מרגל לרגל כמצות התורה. והיותר נכון שמשנה לשנה הי' עולה שם עם נשיו ברגל ורגל". ובפי' הרד"ק (ע"ה פ' "וחנה לא עלתה גו' עד יגמל"): "אעפ"י שהיו חייבין להביאו משום יראה כל זכורך, אמרו רז"ל כי ראתה חנה בנער שהי' מעונג וחלוש כו'".
 (110) עירובין ב, א.